

Ränteavdrag i företagssektorn – Fortsatt kartläggning

Förkortningar	2
Sammanfattning	3
1 Inledning	5
1.1 Uppdraget	5
1.2 Behandling av uppdraget	5
2 Fortsatt kartläggning	7
2.1 Inledning	7
2.2 Statistikinhämtning.....	7
2.3 Fallstudier	9
2.3.1 Allmänt	9
2.3.2 De nya avdragsbegränsningsreglerna.....	10
2.3.3 Andra sätt att etablera koncerninterna skulder	12
2.3.4 Övrigt	14
2.4 Slutsatser av den fortsatta kartläggningen	15
3 Sammanfattande slutsatser och förslag	17
Bilaga 1 Statistik – ränteavdrag - en uppdatering	

Förkortningar

bet.	betänkande
dir.	direktiv
dnr	diarienummer
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EU	Europeiska unionen
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
IL	Inkomstskattelagen (1999:1229)
KL	Kommunalskattelagen (1928:370)
mdkr	miljarder kronor
not.	notis
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
prop.	proposition
ref.	referat
RR	Regeringsrätten
rskr.	riksdagens skrivelse
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SCB	Statistiska Centralbyrån
SFS	Svensk författningssamling
SIL	Lag (1947:576) om statlig inkomstskatt
skr.	skrivelse
SkU	Skatteutskottet
SN	Skattenytt
SOU	Statens offentliga utredningar

Sammanfattning

I regleringsbrevet för budgetåret 2009 gav regeringen Skatteverket i uppdrag att göra en bredare kartläggning av förekomsten av ränteavdrag i företagssektorn och utvärdera behovet av ytterligare avdragsbegränsningar. Uppdraget innehöll såväl en kartläggningsdel som en analysdel. Uppdraget redovisades i promemorian ”Ränteavdrag i företagssektorn” av den 14 december 2009.

I regleringsbrevet för 2010 har Skatteverket fått i uppdrag att fortsätta arbetet med kartläggningen av ränteavdragen.

Uppdraget har utförts av samma arbetsgrupp som utförde uppdraget i 2009 års regleringsbrev.

Arbetet med kartläggningen har fortsatt inriktats på sådana företeelser som kan anses innebära ett missbruk av ränteavdragsrätten¹ och en uppdatering av den bredare kartläggning av ränteavdragen som redovisades i rapporten från 2009 har gjorts.

Kartläggningen har även i den mån det varit tidsmässigt möjligt inriktats på hur de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna i 24 kap. 10 a – 10 e §§ IL fungerar.

Resultatet av den fortsatta kartläggningen ger inte anledning till ändring av de slutsatser och förslag som arbetsgruppen kom fram till i 2009 års rapport. Angelägenheten i att analyser görs och åtgärder vidtas har dock förstärkts.

Förslag lämnades om

- att införandet av någon form av s.k. disclosure-regler skulle utredas,
- att en mer grundläggande principiell översyn av ränteavdragens betydelse inom företagssektorn skulle vidtas (vilket redan hörtsammats genom regeringens beslut om kommittédirektiv, ”Översyn av företagsbeskattningen”, dir. 2011:1), och
- att de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna skulle utvidgas så att det inte alltid skulle vara tillräckligt att mottagaren av ränteintäkten beskattades med minst 10 %.

För en mer utförlig genomgång hänvisas till 2009 års rapport.

Det generella grundproblemet är att det finns ett mycket stort incitament till att av skatteskäl etablera koncerninterna skuldförhållanden. Ett sätt att helt ta bort detta incitament skulle kunna vara att låta koncerninterna ränteutgifter påverka beskattningen bara i den utsträckning som motsvarande beskattning sker hos mottagaren. Om t.ex. beskattning hos mottagaren enligt det andra landets regler uppgår till noll, 12,5 eller till 18 % skulle avdraget i Sverige bara reducera skatten med noll, 12,5 respektive 18 % och inte med 26,3 %. Många problem finns med ett sådant system och olika tekniska lösningar kan tänkas, men det skulle i vart fall innebära neutralitet på koncernnivå. Man skulle

¹ Arbetsgruppen har haft som utgångspunkt att ett missbruk kan anses föreligga när ränteavdragsrätten utnyttjas systematiskt för att undvika beskattning.

kunna tänka sig en sådan reglering för alla koncerninterna ränteutgifter eller som alternativ bara inom de ramar som ränteavdragsbegränsningsreglerna i 24 kap. 10 a – 10 e §§ IL redan ger och då som ersättning för den s.k. 10 %-regeln. Om denna metod kan användas och om den är lämplig bör kunna utredas vid den översyn av företagsbeskattningen som ska göras enligt dir. 2011:1.

Den fortsatta kartläggningen tyder på att de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna har haft viss effekt, men mindre än vad man kunnat förväntat sig. Framförallt 10 %-regeln har, som den nu är utformad, oönskade effekter. Det har uppmärksammats att en del koncerner väljer att få till stånd en beskattning av räntemottagaren på minst 10 %. 10 %-regeln bör därför ändras eller kompletteras så att koncerninterna skuldetableringar som dikteras av skatteskäl motverkas även om räntemottagaren beskattas med minst 10 %. Härigenom motverkas att transaktioner bara eller huvudsakligen vidtas av skatteskäl.

1 Inledning

1.1 Uppdraget

1. I regleringsbrevet för budgetåret 2009 gav regeringen Skatteverket i uppdrag att göra en bredare kartläggning av förekomsten av ränteavdrag i företagssektorn och utvärdera behovet av ytterligare avdragsbegränsningar.² Uppdraget innehöll såväl en kartläggningsdel som en analysdel. Uppdraget redovisades i promemorian ”Ränteavdrag i företagssektorn” av den 14 december 2009 (dnr 131-890752-09/113).³

2. I regleringsbrevet för 2010 har Skatteverket fått i uppdrag att fortsätta arbetet med kartläggningen av ränteavdragen.⁴

1.2 Behandling av uppdraget

1. Uppdraget har utförts av samma arbetsgrupp som utförde uppdraget i 2009 års regleringsbrev.

2. Arbetet med kartläggningen har fortsatt inriktats på sådana företeelser som kan anses innebära ett missbruk av ränteavdragsrätten⁵ och en uppdatering av den bredare kartläggning av ränteavdragen som redovisades i rapporten från 2009 har gjorts.

3. Kartläggningen har även i den mån det varit tidsmässigt möjligt, med hänsyn till tidpunkten för reglernas ikraftträdande och tiden för

² Bakgrunden till detta var att Skatteverket i promemorian ”Förslag om begränsningar i avdragsrätten för ränta m.m. på vissa skulder” av den 23 juni 2008 informerade om att Skatteverket hade identifierat ett antal koncerninterna skatteplaneringsförfaranden vilkas grundläggande komponenter bl.a. var att ränteavdrag gjordes i Sverige medan motsvarande koncerninterna ränteintäkt beskattades lågt eller inte alls. Förfarandena medförde att det svenska skatteunderlaget reducerades med betydande belopp. Med anledning härav föreslog Skatteverket vissa lagändringar. Förslagen ledde efter remissomgång och en hel del bearbetningar av finansdepartementet fram till en reglering i inkomstskattelagen (24 kap. 10 a – 10 e §§ IL) som nu begränsar avdragsrätten för ränteutgifter i företagssektorn i vissa fall.

³ Rapporten finns publicerad på Skatteverkets hemsida, www.skatteverket.se, under rättsinformation och sedan skrivelser 2009.

⁴ I regleringsbrevet skrivs följande:

”Ränteavdrag i företagssektorn

Reglerna om avdragsrätt för räntor i inkomstlagen näringsverksamhet i inkomstskattelagen (1999:1229) ändrades den 1 januari 2009. Skatteverket har under 2009 bl.a. haft i uppdrag att göra en bredare kartläggning av förekomsten av ränteavdrag. Regeringen kommer att återkomma i frågan om uppföljning av de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna. I avvaktan på en sådan uppföljning av reglerna ges Skatteverket i uppdrag att under 2010 fortsätta arbetet med kartläggningen av ränteavdragen. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2010. Om Skatteverket bedömer att det är lämpligt ska en eller flera delrapporter lämnas före detta datum.”

Enligt särskilt beslut ska uppdraget redovisas senast sista mars 2011.

⁵ Arbetsgruppen har haft som utgångspunkt att ett missbruk kan anses föreligga när ränteavdragsrätten utnyttjas systematiskt för att undvika beskattning.

deklarationernas inlämnande, inriktats på hur de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna i 24 kap. 10 a – 10 e §§ IL fungerar.

2 Fortsatt kartläggning

2.1 Inledning

1. Den kartläggning som genomfördes med anledning av 2009 års uppdrag omfattade både en allmän statistikinhämtning och fallstudier. Årets uppdrag har inriktats på att uppdatera denna statistik och fördjupa och bredda fallstudierna.

2. Arbetsgruppen redovisade i 2009 års rapport svårigheterna med att få fram användbara uppgifter som på ett mer övergripande plan visade på problemens omfattning, men kom ändå fram till följande sammanfattande slutsatser av den kartläggning som då gjordes⁶:

”Koncernintern skuldsättning används i hög utsträckning vid såväl interna som externa förvärv av dotterbolag. Koncernintern skuldsättning etableras även på andra sätt. Det finns stora möjligheter att strukturera koncernerna och låneförhållandena så att avdrag för räntan medges i Sverige och att räntemottagaren inte beskattas alls eller mycket lågt. Härigenom finns det incitament för att etablera koncerninterna skulder och strukturera ägande och skuldförhållanden så att ett gynnsamt sammanlagt skatteutfall uppnås för koncernen. I hur hög utsträckning detta sker har inte varit möjligt att få fram med de verktyg som Skatteverket förfogar över. Det finns dock anledning att förmoda att detta sker i mycket hög utsträckning.

Härutöver kan konstateras att det inom i vart fall leveraged buyout sektorn är så att den finansieringskostnad (avseende såväl externa som interna lån) som uppstår vid externa uppköp av bolag/koncerner regelmässigt trycks ned i och belastar det uppköpta bolaget/koncernen. Så får förmodas ske i hög utsträckning även vid andra externa uppköp av bolag/koncerner.”

3. Årets rapport är i mångt och mycket en uppdatering av 2009 års rapport. För att få en ökad förståelse och en bakgrund till kartläggningen hänvisas läsaren därför även till att ta del av 2009 års rapport.⁷

4. Nedan i avsnitt 2.2 redovisas en uppdatering av tidigare statistik, i avsnitt 2.3 redovisas fallstudier och i avsnitt 2.4 dras slutsatser av den fortsatta kartläggningen.

2.2 Statistikinhämtning

1. Av uppdaterad statistik i bilaga 1, avsnitt 2, kan utläsas att totalt negativt räntenetto som utvecklades kraftigt under åren 2007 och 2008 under år 2009 närmast sig 2007 års nivå igen. Någon uppdelning i hur mycket av de totala beloppen som avser gränsöverskridande respektive rent inhemska ränteströmmar eller avser koncerninterna eller koncernexterna ränteströmmar har dock, såsom påtalades i 2009 års rapport, inte varit möjligt att göra. Banker och andra finansiella företag ingår dessutom inte i undersökningen.

2. Av statistiken i bilaga 1, avsnitt 3, kan vidare utläsas att svenska företags nettoskuld till sina utländska ägarföretag successivt har ökat medan motsatt

⁶ Se 2009 års rapport, s. 26, p. 6.

⁷ Rapporten finns publicerad på Skatteverkets hemsida, www.skatteverket.se, under rättsinformation och sedan skrivelser 2009.

utveckling skett såvitt avser svenska ägares nettofordran på de utländska företag som de är ägare i. Denna utveckling har fortsatt även för år 2009. De uppgifter om nettoskulder och nettofordran som kommer från SCB avser inte bara koncerninterna skulder och fordringar, men den absoluta merparten avser sådana. Arbetsgruppen bedömer därför att det får anses klarlagt att det är en kraftig tendens mot ökad koncernintern skuldsättning hos utlandsägda svenska företag och att denna tendens visserligen avmattats men inte stoppats upp under år 2009. Det troliga är att denna tendens även gäller svenska företag vars ultimata koncernmoderbolag är svenskt, men där det finns mellanliggande utländska ägarbolag.

Om man ser till två enskilda länder som är särskilt intressanta i dessa sammanhang, Luxemburg och Belgien, och tittar på hur räntenettet utvecklats så framgår det att det koncerninterna negativa räntenettet avseende svenska bolag som ägs av bolag från dessa länder ökat kraftigt på senare år. För år 2009 har det negativa räntenettet såvitt avser Belgien (och Holland) minskat medan det har ökat såvitt avser Luxemburg. Utvecklingen såvitt avser Belgien (och Holland) kan möjligen förklaras av de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna, men detta går ej att fastställa med säkerhet. Minskningen har skett från 2008 års nivå, och här har ju även det totala negativa räntenettet minskat, men inte från 2007 års nivå (för Holland finns inga siffror för 2007). Såvitt avser Luxemburg är det så att svenska förvärvsbolag inom vad som arbetsgruppen benämner leveraged buyout sektorn⁸ mycket ofta ägs av ett bolag från Luxemburg och att den nya lagstiftningen inte begränsar ränteavdrag i dessa fall. Detta kan vara en förklaring till att utvecklingen av det negativa räntenettet i förhållande till Luxemburg tvärt om ökat och inte minskat. Men inte heller detta går att med säkerhet fastställa. De starkt ökande räntebetalningarna till bolag i Belgien och Luxemburg tyder på att ökningarna åtminstone delvis kan vara skattedrivna d.v.s. finansieringslösningar upprättas för att utnyttja förmånliga regler i dessa länder.

3. I bilaga 1, avsnitt 4, presenteras uppgifter avseende ett urval av aktiebolag som företrädesvis utgör holdingbolag. Av uppgifterna kan utläsas att negativt räntenetto ökat för såväl utlandsägda som svenskägda svenska holdingbolag under åren 2003 till 2008, men minskat igen år 2009. Ökningen har varit markant större för utlandsägda holdingbolag. De uppgifter som kunnat tas fram är dock totaluppgifter utan uppdelning på vad som är koncerninternt respektive externt eller gränsöverskridande respektive rent inhemska förhållanden. Några egentliga slutsatser är därför svåra att dra, men uppgifterna motsäger i vart fall inte vad som i övrigt kommit fram.

4. I 2009 års rapport presenterades i avsnitt 3.2 i punkten 5 en undersökning som Skatteverket gjort av ett antal bolag/koncerner som köpts upp av den s.k. leveraged buyout sektorn. Undersökningen avsåg att belysa vilken påverkan dessa uppköp hade på den uppköpta koncernens inkomstbeskattning i Sverige. Undersökningen visade att de negativa räntenettona normalt ökar dramatiskt i samband med uppköpen och därefter och att överskott att deklarerat förbytt i underskott.

Under 2010 har gjorts en begränsad studie av företagsförvärv de senaste åren hos några större svenskkontrollerade riskkapitalbolag (Private Equity).

⁸ Se beträffande detta begrepp 2009 års rapport, s. 20-23,

Undersökningen har avsett nya förvärv av svenska bolag under åren 2005/2006 – 2009. Utgångspunkten har varit de förvärv som redovisats på riskkapitalbolagens hemsidor och tidningsuppgifter om förvärv. Granskning har skett av årsredovisningar och deklarationer för förvärvsbolagen och de förvärvade bolagen. För varje år från 2005/2006 till 2009 har framtagits uppgifter om storleken av förvärvslån, räntor och redovisad vinst/förlust i deklarationen. Normalt har uppgifter om ägarlånens storlek varit tillgängliga, medan räntor på sådana lån inte funnits att tillgå avseende flera av förvärven. Endast i enstaka fall har uppgift funnits om långivande koncernbolag.

Det finns vissa oklarheter i siffermaterialet, och dessa har inte verifierats med bolagen.

Med reservation för att det kan finnas brister i faktaunderlaget kan följande fakta redovisas. 25 förvärv har studerats. Många av de förvärvade koncernerna är relativt små. 12 av dessa har en omsättning som understiger 2 miljarder kronor, 5 ligger mellan 2 och 5 miljarder kronor, 5 mellan 5 och 10 miljarder kronor och 3 över 10 miljarder kronor. Av de 25 koncernerna har endast 2 redovisat skattemässiga vinster efter förvärven. 14 av koncernerna har byggt upp stora skattemässiga förluster, varierande mellan drygt 100 mkr och drygt 2 mdkr.

Den årliga räntekostnaden avseende aktuellt förvärv varierar kraftigt mellan koncernerna beroende på att förvärvsfinansieringen baseras på koncernens marknadsvärde. Normalt uppgår lånen till 85-90 % av förvärvspriset. Beträffande de 16 största koncernerna uppgick förvärvslånen för det senast redovisade året till drygt 77 miljarder kronor, varav ägarlån drygt 24 miljarder kronor. Knappt 5 miljarder kronor av sistnämnda belopp synes dock avse slussade externa lån, vilket innebär att lån från utländska koncernbolag uppgick till drygt 19 miljarder kronor. De totala räntekostnaderna uppgick till knappt 8,5 miljarder kronor.

Det utsnitt från verkligheten som denna undersökning utgör beskriver bara en del av de förvärv som skett av riskkapitalbolag under angivna år. Hur stor denna ”tårtbit” är i förhållande till samtliga riskkapitalförvärv under denna tid har inte utretts. 2010 års undersökning bekräftar att denna typ av uppköp i de undersökta fallen leder till att överskott att deklarera förbyts i underskott och rör betydande belopp.

2.3 Fallstudier

2.3.1 Allmänt

1. Det grundläggande problemet är att det finns incitament till att skapa koncerninterna skulder där ränteutgifterna dras av i Sverige och där motsvarande ränteintäkter inte beskattas alls eller mycket lågt. Den hemställan om lagändring som Skatteverket överlämnade till regeringen den 23 juni 2008 ”Förslag om begränsningar i avdragsrätten för ränta m.m. på vissa skulder” byggde på Skatteverkets erfarenhet från de transaktionsmönster som då användes. Fallstudierna nedan visar att nya transaktionsmönster etableras. Problemen har inte enbart samband med förvärv av dotterbolag utan generellt med koncerninterna transaktioner som leder fram till avdrag för ränteutgifter i Sverige och låg eller ingen beskattning i mottagarlandet.

2. I det följande redogörs först kort för den erfarenhet som hittills vunnits om hur de nya avdragsbegränsningsreglerna fungerar, avsnitt 2.3.2. Dessa regler omfattar skuldetableringar som uppnås genom interna förvärv av delägarätter.

Därefter redogörs för andra sätt att etablera koncerninterna skulder, som vi har uppmärksammat, avsnitt 2.3.3.

I avsnitt 2.3.4 tas övrigt upp.

3. Det bör observeras att i framställningen nedan tas inte ställning till vilka fall som kan åtgärdas redan med gällande lagstiftning, inklusive lagen mot skatteflykt och vilka som inte kan åtgärdas. Det är endast en exemplifiering av förfaranden som har uppmärksammat.

2.3.2 De nya avdragsbegränsningsreglerna

1. Skatterättsnämnden har avgjort c:a tio stycken förhandsbesked gällande de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna, som finns intagna i 24 kap. 10 a – 10 e §§ IL. Sju av dessa ligger i Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) för avgörande. Frågeställningarna i HFD gäller ett brett spektra, allt från om reglerna över huvud taget kan accepteras ur ett EU-rättsligt perspektiv till om den s.k. ventilen är tillämplig i det enskilda fallet.⁹

Eftersom HFD ännu inte avgjort dessa besked är det för tidigt att göra en utvärdering utifrån dessa ärenden.

I 2009 års rapport, avsnitt 3.3.2, redogjordes för några av de frågeställningar som var uppe i förhandsbeskeden. I p. 2 C redogjordes för en komplicerad koncernstruktur i ett ärende som gällde betydelsen av att det interna förvärvet föregåtts av ett externt förvärv och tillämpning av ventilen. Uppbyggnaden av den strukturen möjliggjorde avdrag för samma ränteutgift i såväl Sverige som i Finland, utan att motsvarande ränteintäkt beskattades. SRN ansåg att ventilen var tillämplig. Ärendet ligger i HFD för avgörande. I övriga ärenden som SRN prövat ventilen i har den inte ansetts tillämplig.

Vid granskningen har flera fall med komplicerade koncernstrukturer uppmärksammat.

2. En del av Skatteverkets kontrollinsats under 2010 och framöver avser de nya avdragsbegränsningsreglerna. Syftet med denna kontroll är att säkerställa att lagen efterlevs och inte heller kringgås. Med hänsyn till att deklARATIONER avseende 2010 års taxering - vilket är det första taxeringsår som reglerna ska tillämpas - lämnats först under sommaren har insatsen huvudsakligen genomförts under den senare delen av 2010. Endast ett mindre antal av dessa utredningar har slutförts under 2010. Följande utgör därför bara en delrapport om hur granskningen har utfallit.

3. Storföretagsregionens¹⁰ population av företag med årligt ränteavdrag på mer än 20 mkr och ett bokfört värde på dotterbolagsinnehav på mer än 50 mkr uppgår till 900 företag. Många av dessa ränteavdrag har uppkommit vid uppbyggandet av lånestrukturer vid interna eller externa andelsförvärv. Vid kartläggningen 2007 har 75 av dessa identifierats som ingående i s.k. interna

⁹ Ett fall gäller den statliga sektorn, ett den kommunala sektorn och övriga fall gäller internationella bolagskoncerner. Förutom EU-rättsliga frågeställningar behandlas även begreppet "avser", 10 %-regeln, ventilen, skatteflyktslagen m.m.

¹⁰ En organisatorisk del av Skatteverket där de största företagen och koncernerna handläggs.

ränteupplägg (interna andelsförvärv som finansieras av koncernbolag med låg eller obetydlig beskattning). Betydligt fler företag har bedömts ingå i s.k. externa ränteupplägg där andelar som förvärvats från extern part finansierats helt eller delvis med koncerninterna lån där långivaren förmodades beskattas lågt eller inte alls.

Den granskning som har utförts har bl.a. koncentrerats på dessa tidigare identifierade fall av s.k. interna ränteupplägg. Med utgångspunkt från de kunskaper som inhämtats vid analys av årsredovisningar och deklARATIONER samt från information från pågående och avslutade skrivbordsutredningar och revisioner kan vissa fakta om dessa redovisas. Dessa uppgifter är i vissa fall inte fullt verifierade, men ger en indikation på hur lagen fungerar beträffande dessa äldre upplägg.

4. Av dessa 75 interna ränteupplägg där analys eller utredning påbörjats är det i 18 fall ännu oklart om det är fråga om interna andelsöverlåtelser i lagens mening och där utredning pågår för att klargöra sakförhållanden. Bland dessa fall finns sådana där det kan vara svårt att avgöra om det företag som faktiskt har rätt till inkomsten beskattas med minst 10 %.

I nio fall är det klart att ränteavdrag inte har yrkats med stöd av ett tidigare genomfört internt ränteupplägg. I åtminstone två av dessa fall har uppläggen ersatts av andra ränteupplägg, som inte omfattas av lagen, exempelvis genom upptagande av nya interna lån för utdelning till utländskt moderbolag.

Sex fall har hittills identifierats där den långgivare, som inte beskattats för räntan, ersatts med långgivare på Cypern eller i Schweiz. Flyttningen av reversen har i några av dessa fall skett genom att räntefritt lån lämnats mellan de långgivande koncernbolagen.

I ytterligare två fall har koncerner yrkat att ett långgivande belgiskt s.k. NID-bolag¹¹ genom avstående från del av NID-avdraget ska anses uppfylla 10%-regelns krav på minsta beskattningsnivå.

I hittills tre fall har bedömningen gjorts att lagen mot skatteflykt inte kan användas. Dessa fall har etablerats före lagens tillkomst.

30 fall avser sådana interna andelsöverlåtelser som i sig kan omfattas av lagen. I de flesta fall yrkar företagen att både förvärvet och skulden är affärsmässigt motiverade, och att ventilen därmed är tillämplig. Några fall avser tillämpningen av 10 %-regeln. Några fall är föremål för förhandsbesked. Inget av dessa 30 fall är slutligen avgjort.

5. Endast ett fåtal av utredningarna gäller upplägg som etablerats efter att lagen trätt i kraft. Det är därför för tidigt att uttala sig om hur effektivt lagen motverkar nya upplägg. Utifrån de iakttagelser som hittills gjorts kan inga generella slutsatser dras beträffande detta.

6. I stort finns det enligt arbetsgruppens uppfattning skäl att avvakta HFD avgöranden och resultatet av den fortsatta granskningen för att utvärdera hur de nya reglerna fungerar. Men på en punkt fungerar reglerna mycket otillfredsställande. Det gäller 10 %-regeln funktion, vilket påtalades redan i 2009 års rapport. Nu har det blivit än tydligare. I den fortsatta kartläggningen har det uppmärksammat att en del koncerner väljer att få till stånd en beskattning av räntemottagaren på minst 10 % utan att transaktionerna i övrigt

¹¹ Ett bolag som har rätt till avdrag för fiktivt beräknad ränta på eget kapital (Notional Interest Deduction),

är affärsmässigt betingade utöver viljan att erhålla skattemässiga fördelar. De sätt som har uppmärksammats är följande.

- Den koncerninterna fordringen lämnas som tillskott till ett koncernbolag i ett land som beskattar ränteintäkten med minst 10%.
- Den möjlighet till avdrag för en beräknad ränta på eget kapital som finns i Belgien är frivillig och det belgiska bolaget kan avstå från att utnyttja hela eller delar av avdraget, så att beskattningsnivån 10 % uppnås. Vi har även sett att en justering av det egna kapitalet i det belgiska bolaget skett för att beskattningsnivån 10 % ska uppnås.
- Fordringen lämnas som tillskott till utländskt bolag som har underskott och på så sätt önskar man få till stånd resultatutjämnning över gränserna.

2.3.3 Andra sätt att etablera koncerninterna skulder

1. I ett fall finns det ursprungligen ett kapital i M AB, som dels kommer från ett externt lån och dels från egen kassa. Detta kapital som uppgår till drygt 9 mdkr kommer till slutlig användning i B AB. Kapitalet lämnas inte direkt till B utan slussas genom flera bolagsled genom, lån/tillskott till P AB, tillskott till S AB, tillskott till B SA (ett bolag från Luxemburg, SA i det följande), lån till F HB och slutligen lån till B AB.

Genom att slussa kapitalet genom flera bolagsled kommer ränteutgifter att uppkomma flera gånger inom koncernen trots att det är samma kapital som ursprungligen finns i koncernens moderbolag och ska användas i B AB.

Förhållandena såvitt kan förstås är sådana att bolagsleden mellan ursprunglig kapitalinnehavare inom koncernen och slutlig användare av kapitalet inom koncernen inte fyller någon reell funktion såvitt avser detta kapital. Kapitalet vidarebefordras bara från det ena bolagsledet till det andra tills det når slutlig användare.

Hos B AB används kapitalet för ett externt förvärv av en bolagskoncern.

Samma kapital har resulterat i etablerandet av flera koncerninterna fordringar och flera ränteavdrag. Så länge dessa fordringar finns i ett svenskt AB eller i ett handelsbolag som ägs av svenska AB så tar ränteavdraget och ränteintäkten ut varandra. Men om någon fordring flyttas till bolag från annat land kan skattefördelar uppnås om Skatteverket inte upptäcker detta och försöker förhindra skattefördelen.

Inplaceringen av bolaget från Luxemburg, SA, innebär att ett ränteavdrag inte motsvaras av någon beskattning.

2. I ett fall har uppmärksammats att en fordran som uppkommer vid en koncernintern överlåtelse av dotterbolag (dessförinnan hade värdet på dotterbolagen ökats genom bl.a. mottagna kapitaltillskott i form av andra dotterbolag) i sin tur används för att skapa ytterligare koncerninterna skulder genom att "avyttra" fordringen mot en ny fordring (tre koncernbolag är inblandade). Den nya fordringen lämnas sedan som tillskott till ett amerikanskt bolag. Koncernen får på så sätt avdrag för ränteutgifter på skulder om 11 mdkr två gånger. Det fina i planeringen är att ränteutgifterna på skulden som uppkom vid intern överlåtelse av dotterbolag är den skuld som används för avdrag i Sverige (= skulden är ju i vart fall verklig), medan den andra skulden (som kanske kan ifrågasättas) används för avdrag i USA. Här har man således använt koncerninterna fordringar som etablerats genom interna förvärv av

delägarrätter (som omfattas av den nya lagstiftningen) för att skapa nya fordringar.

Även ett annat fall har uppmärksammats där en koncern har skapat koncernintern skuld genom överlåtelse av en koncernintern fordran.¹²

3. I ett ännu inte färdigutrett fall har en svenskägd koncern uppnått tre avdrag, varav två i Sverige, utan att långivande koncernbolag beskattas, genom att flytta 12 miljarder kronor runt i koncernen i flera led. Vid 4 % ränta blir ränteavdraget 480 Mkr. Detta innebär att enbart den svenska delen av koncernen kan minska skatteunderlaget med närmare en miljarder kr per år. Följande transaktioner har vidtagits.

- Det svenska moderbolaget kapitaliserade ett belgiskt dotterbolag som har rätt till avdrag för fiktivt beräknad ränta på eget kapital (Notional Interest Deduction), som lånade ut pengarna till det svenska systerbolaget A. Det belgiska bolaget beskattas i praktiken inte, eftersom bolaget kan kvitta ränteintäkter mot det fiktiva ränteavdraget, medan A får fullt avdrag

- A lånade ut beloppet vidare till en svenska filial till ett finländskt systerbolag. Den svenska filialen har full avdragsrätt för räntekostnaden. Samma ränta kan också dras av i Finland.

- I syfte att undvika beskattning av den ränta som filialen betalade, överförde A sin fordran på filialen till dotterbolaget Y AB genom ett ägartillskott. Y såldes sedan till ett annat dotterbolag i Luxemburg (Lux) mot ersättning med en viss sorts instrument. Genom att fusionera Y med Lux hamnade fordran på filialen i Luxemburg.

- Räntan från filialen beskattades visserligen hos Lux, men bolaget åstadkom ett motsvarande ränteavdrag genom att köpet av Y erlades med en viss sorts instrument¹³. Avsikten med detta instrument var att avkastningen ska komma att betraktas som skattefri utdelning hos A.

Den nya räntelagen är inte direkt tillämplig i detta fall. I vad mån lagen mot skatteflykt är tillämplig eller upplägget kan angripas på annat sätt får den fortsatta utredningen visa.

¹² I lagstiftningsärendet 2008 ansåg Skatteverket att inte bara delägarrätter skulle omfattas utan även fordringsrätter, men regeringen motiverade att inte ta med fordringsrätter med att något fall med fordringsrätter inte identifierats.

¹³ Exakt vad det är för instrument är inte utrett ännu, troligen dock ett s.k. PESC-instrument. Begreppet PESC-instrument används för att beteckna något som i Luxemburg benämns Preferred Equity Stock Certificate. Sedan finns även PEC-instrument (Preferred Equity Certificate). Instrumenten är olika. Vi vet inte exakt var skillnaderna går och hur de olika instrumenten används i olika sammanhang. Det måste utredas i det konkreta fallet vad för instrument som används, men även de exakta villkoren för instrumentet eftersom det kan vara olika villkor. Det räcker inte bara med en rubricering av vad som används. PESC-instrument har i ett enskilt fall (brevsvar från Skatteverket) betraktats som jämställt med en aktie enligt svensk rätt. Därför har avkastning till en svensk innehavare av ett sådant instrument ansetts vara utdelning. I Luxemburg har avkastningen varit avdragsgill. Vi antar att även vissa andra länder ser avkastningen på PESC-instrument som utdelning och att den därför kan bli skattefri hos mottagaren även i andra länder. Ett PEC-instrument är aktuellt i ett förhandsbeskedsärende där sökanden påstår att avkastningen hos en innehavare i Luxemburg inte beskattas trots att instrumentet förefaller att vara ett låneinstrument enligt svensk rätt, dock inte helt utrett ännu.

Det förefaller som att dessa i Luxemburg förekommande instrumenten utformas lite olika beroende på vilket land som är inblandat och att man därför kan uppnå att det i ett land betraktas som ett låneinstrument och i ett annat land som ett "eget kapital-instrument" och tvärt om.

4. I en utlandsägd koncern lånade svenskt bolag 27 miljarder kronor från ett belgiskt koncernbolag med NID-status. Vidareutlåning skedde till holländskt koncernbolag i en annan del av koncernen. Det holländska bolaget hade av affärsmässiga skäl utsetts till köpare till ett ryskt (externt) bolag. Lånet hade gjorts beroende av det holländska bolagets vinst (vinstandelslån) och löpte därför med mycket låg ränta. Det svenska bolagets räntekostnader blev netto närmare en miljard kronor första året.

5. En USA-ägd koncern avsåg att externt förvärva en engelsk koncern för drygt 10 miljarder kronor. Ett svenskt holdingbolag lånade beloppet från ett amerikanskt moderbolag och lämnade som kapitaltillskott sedan pengarna till ett dotterbolag i USA, som förvärvade den externa koncernen. Genom att använda en ”check-the-box-struktur”¹⁴ erhåller det svenska bolaget fullt ränteavdrag, medan ränteinkomsten inte beskattas i USA.

6. Staten sålde ett bolag till en utländsk koncern. Köparen bildade en svensk filial till ett USA-bolag, som fick uppträda som köpare. Filialen finansierade merparten av köpeskillingen med interna lån. Ränteutgifterna hos filialen överstiger betydligt de betydande vinster som de svenska rörelsedrivande bolagen redovisar. Preliminära uppgifter tyder på att ränteinkomsten inte beskattas.

7. Här är värt att nämna att Skatteverket haft framgång i Kammarrätten i det fall som beskrevs i Skatteverkets promemoria - ”Förslag om begränsningar i avdragsrätten för ränta m.m. på vissa skulder” av den 23 juni 2008 under avsnitt 2.2.2 punkten 7 – enligt följande:

”7. Ett identifierat exempel på hur rätten till ränteavdrag utnyttjas är ett fall där en svenskägd koncern under en och samma dag vidtar följande transaktioner.

En bank lånar ut 12 miljarder kronor till ett svenskt bolag, AB 2, som lånar ut beloppet till sitt svenska moderbolag, som i sin tur ger beloppet som ett kapitaltillskott till ett irländskt dotterbolag, som lånar ut beloppet till ett dotterbolag till AB 2, som i sin tur lånar ut beloppet till AB 2, som slutligen återbetalar lånet till banken.

Det irländska bolaget beskattades inte för någon inkomstränta på Irland. Arrangemanget avslutades 2004 då de nya svenska CFC-reglerna trädde ikraft.

Skatteverket har visserligen underkänt dessa transaktioner på den grunden att något faktiskt lån inte lämnats eftersom inget av de inblandade koncernbolagen kunnat disponera beloppen och ”ränteutgifterna” är därför inte att betrakta som ränta. Ärendet är dock föremål för domstolsprocess.

Förfarandet visar vilken skatteplaneringsbenägenhet även en stor svensk koncern har och vilka meningslösa transaktioner som kan vidtas för att uppnå skattefördelar.”

2.3.4 Övrigt

Ett fall som observerats är följande. I mitten av 00-talet genomförde en svenskägd koncern en intern andelsöverlåtelse, där lån upptogs från ett koncernbolag i USA, som inte beskattades för räntan pga. check-the-box-

¹⁴ För lite information om sådana och andra strukturer som Skatteverket identifierat att vissa koncerner använder sig av, se Skatteverkets promemoria av den 23 juni 2008, dnr 131 348803-08/113, om ”Förslag om begränsningar i avdragsrätten för ränta m.m. på vissa skulder”, s. 16-24.

reglerna. Lånet togs i valutan USD. Under 2009 såldes aktierna tillbaka och lånet löstes. Tidpunkten för lösen av lånet var den dag under 2009 då USD-dollarn var som svagast och en valutakursförlust med 240 miljoner kronor redovisades.

Enligt holländsk lagstiftning, som de svenska ränteavdragsbegränsningsreglerna hämtat inspiration ifrån, är såväl ränta som valutakursförlust inte avdragsgilla om förutsättningarna i övrigt är för handen, medan den svenska lagen bara reglerar avdragsrätten för räntan. Många interna lån är i annan valuta än SEK, framför allt Euro och USD. Över tid är vinster och förluster något som uppkommer på grund av yttre omständigheter och det skulle kunna antas att det jämnar ut sig. Emellertid är intrycket att det är framför allt stora valutakursförluster som redovisas.

Det finns en möjlighet att styra framför allt tidpunkten för avslutandet av lånet. I flera fall flyttas också lånen i omgångar till olika långivare och då kan koncernen välja valuta och tidpunkter för de interna transaktionerna. Det är dessutom svårt att avgöra när ett internt avtal faktiskt ingåtts. Eftersom motparten i dessa fall inte har beskattats för motsvarande valutakursvinst finns en drivkraft att skapa valutakursförluster hos det svenska bolaget. Exemplet ovan illustrerar detta. I ett annat fall har kursförlusten vid en delavveckling uppgått till 1,3 miljarder kronor.

2.4 Slutsatser av den fortsatta kartläggningen

1. Som redovisades i 2009 års rapport är det med nuvarande regelverk inte möjligt att få fram alla önskvärda relevanta fakta kring företagens skatteplaneringsaktiviteter inom ränteområdet. Den uppdatering av den *generella statistiken* som arbetsgruppen gjort ger dock stöd för bedömningen att den kraftiga tendens mot ökad koncernintern skuldsättning hos utlandsägda svenska företag som vi har sett under ett antal år visserligen avmattats men inte stoppats upp under år 2009. Det troliga är att denna tendens även gäller svenska företag vars ultimata koncernmoderbolag är svenskt, men där det finns mellanliggande utländska ägarbolag.

2. Den fortsatta kartläggningen tyder på att de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna har haft viss effekt, men mindre än vad man kunnat förväntas sig.

10 %-regeln har, som den nu är utformad, oönskade effekter. I den fortsatta kartläggningen har vi uppmärksammat att en del koncerner väljer att få till stånd en beskattning av räntemottagaren på minst 10 %. En sådan effekt har dubbel negativ påverkan. Om ett svenskt bolag reducerar sin skatt så reduceras statens skatteinkomster, men detta får i förlängningen även antas ha alternativa positiva effekter eftersom bolaget erhåller större resurser för att driva verksamheten. Men om det svenska beskattningsunderlaget reduceras utan att företaget får del av dessa pengar utan dessa i stället betalas till en utländsk stat så får varken svenska staten eller företaget del av dessa pengar och då uppnås inte dessa alternativa positiva effekter (annat än med belopp motsvarande mellanskillnaden mellan den svenska skatten och den utländska). 10 %-regeln bör därför ändras eller kompletteras så att koncerninterna skuldetableringar som dikteras av skatteskal motverkas även om räntemottagaren beskattas med minst 10 %. Härigenom motverkas att transaktioner bara eller huvudsakligen vidtas av skatteskal. Förslag om ett alternativ för att komma till rätta med detta

problem, en s.k. omvänd ventil, framfördes i 2009 års rapport. Se även under p. 3 i nästa avsnitt.

Det är ännu för tidigt att uttala sig, men det är inte omöjligt att företagen från 2009 dessutom gör nya interna andelsöverlåtelser där långivningen sker från koncernbolag som beskattas med minst 10 %. Genom lagens tillkomst är det klarlagt att det är lagligt att genomföra sådana upplägg även om de inte görs av affärsmässiga skäl, bara denna beskattningsnivå uppfylls. Lagen mot skatteflykt kan inte heller tillämpas i sådana fall. Med tanke på hur enkelt det är att genomföra sådana upplägg och att det kan röra mycket stora belopp är detta möjligen även fortsättningsvis ett hot mot svensk skattebas. En koncern som skapar ett ränteavdrag med en miljard kronor kan uppnå en definitiv skattevinst med 163 miljoner kronor per år ($[0,263 - 0,100] \times 1\,000$).

3. Som sagts under punkten 2 ovan har de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna haft viss effekt, men mindre än vad man kunnat förväntas sig. Utöver att den s.k. 10%-regeln har önskade effekter har även andra problem uppmärksammats. I den slutliga utformningen av lagstiftningen valde man att smalna av tillämpningsområdet. Lagstiftningen omfattar bl.a. inte koncerninterna lån för finansiering av utdelningar och för förvärv av koncerninterna fordringar. Hittills har några sådana fall uppmärksammats av vardera slaget och det har då genomgående gällt mångmiljardbelopp.

4. Det har även uppmärksammats att det finns en tendens att valutakursförändringar och valutakursförluster utnyttjas för arbitrage i fall där motparten som erhåller en valutakursvinst inte beskattas för denna.

5. Att Sverige används som ett genomgångsland för intern upplåning visar fallen i punkterna 4 och 5 i avsnitt 2.3.3 ovan.

6. Den slutsats som gjordes i 2009 års rapport, se avsnitt 2.1. p. 2 ovan, om att koncernintern skuldsättning används i hög utsträckning vid såväl interna som externa förvärv av dotterbolag och att koncernintern skuldsättning etableras även på andra sätt har fortfarande giltighet. Intrycket är att planeringsaktiviteten inte minskat inom detta område.

3 Sammanfattande slutsatser och förslag

1. Resultatet av den fortsatta kartläggningen ger inte anledning till ändring av de slutsatser och förslag som arbetsgruppen kom fram till i 2009 års rapport.¹⁵ Angelägenheten i att analyser görs och åtgärder vidtas har dock förstärkts

2. Det generella grundproblemet är att det finns ett mycket stort incitament till att av skatteskäl etablera koncerninterna skuldförhållanden. Ett sätt att helt ta bort detta incitament skulle kunna vara att låta koncerninterna ränteutgifter påverka beskattningen bara i den utsträckning som motsvarande beskattning sker hos mottagaren. Om t.ex. beskattning hos mottagaren enligt det andra landets regler uppgår till noll, 12,5 eller till 18 % skulle avdraget i Sverige bara reducera skatten med noll, 12,5 respektive 18 % och inte med 26,3 %. Många problem finns med ett sådant system och olika tekniska lösningar kan tänkas, men det skulle i vart fall innebära neutralitet på koncernnivå. Man skulle kunna tänka sig en sådan reglering för alla koncerninterna ränteutgifter eller som alternativ bara inom de ramar som ränteavdragsbegränsningsreglerna i 24 kap. 10 a – 10 e §§ IL redan ger och då som ersättning för den s.k. 10 %-regeln. Om denna metod kan användas och om den är lämplig bör kunna utredas vid den översyn av företagsbeskattningen som ska göras enligt dir. 2011:1.

3. Den fortsatta kartläggningen tyder på att de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna har haft viss effekt, men mindre än vad man kunnat förväntat sig. Framförallt 10 %-regeln har, som den nu är utformad, oönskade effekter. Det har uppmärksammats att en del koncerner väljer att få till stånd en beskattning av räntemottagaren på minst 10 %. En sådan effekt har dubbel negativ påverkan. Om ett svenskt bolag reducerar sin skatt så reduceras statens skatteinkomster, men detta får i förlängningen även antas ha alternativa positiva effekter eftersom bolaget erhåller större resurser för att driva verksamheten. Men om det svenska beskattningsunderlaget reduceras utan att företaget får del av dessa pengar utan dessa i stället betalas till en utländsk stat så får varken svenska staten eller företaget del av dessa pengar och då uppnås inte dessa alternativa positiva effekter (annat än med belopp motsvarande mellanskillnaden mellan den svenska skatten och den utländska). 10 %-regeln bör därför ändras eller kompletteras så att koncerninterna skuldetableringar som dikteras av skatteskäl motverkas även om räntemottagaren beskattas med minst 10 %. Härigenom motverkas att transaktioner bara eller huvudsakligen vidtas av skatteskäl.

¹⁵ Förslag lämnades om

- att införandet av någon form av s.k. disclosure-regler skulle utredas,
- att en mer grundläggande principiell översyn av ränteavdragets betydelse inom företagssektorn skulle vidtas (vilket redan hörtsammats genom regeringens beslut om kommittédirektiv, "Översyn av företagsbeskattningen", dir 2011:1), och
- att de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna skulle utvidgas så att det inte alltid skulle vara tillräckligt att mottagaren av ränteintäkten beskattades med minst 10 %.

För en mer utförlig genomgång hänvisas till 2009 års rapport.